

PAGO MARI (3n. SARIA)

Umea nintzanean, nire aititak ipuin politik kontatzen eustazan sutondoan.

Orain kontatuko dautzuedan ipuin an, orain dirala urte asko gertatu zan Aralar'en.

Nire aititak kontatu eustala be, badira makiña bat urte, eta osta-osta gogoratu jat.

Milla irureun eta bederatzigarren urtean izango zan, gitxi gora bera, Aralar'en artzain egoan Anton'en alaba bakarrak, amazortzi bat urte ebazanean.

Aintziñako denboretan, neskatxak bardin-bardin joaten ziren mendira ardiak zaintzera, batez be Otsailean, sasoi aretan otsoak ugari ebiltzazan-eta.

Anton'ek ez eukan semerik eta bere emaztea amabi urte ziralda il jakon, bere alaba Mari'k sei urte eukazela.

Garai aretan gaur egun baiño ardi geiago egoten zan barrutian, bedar gozo-gozoa jaten ebela, eta gure neskatxa gaztea, an egoan pago eder andi baten azpian, here aitak opari'lez emondako txirulatxo bat joten, bide batez ardiak zaintzen ebazala.

Bera egoan tokitik baiño apur bat berago, gurpidea igaroten zan, eta andik; ibiltariak, erromesak, zerga kobratzailleak eta mota askotako jendia joian.

Egun motel baten, Mari gaztea egunero lez ardiak zaintzen egoala, abadegai gazte talde bat joian bidean zear eta eurentariko batek txirula soiñu polit bat entzun ebanean, bere lagunai aurrera joateko eskatu eutsen, berak, txirula-soiñu lastangarri a entzuteko asmoa eukan-eta.

Jakin-miñak eragiñik, bidetik urten eta txirula-otsa zetorren tokira abiatu zan.

Bere begien arridurarako dama gazte eder bat ikusi eban pago zaar baten azpian.

Aren begien dizdirak, bere aurpegiaren txuiitasunak, bere ille matats beltzak, txundituta itxi eben mutil gaztea.

Bertara urreratu eta izena itaundu eutson neska gazteari. Eta neskak:

Nik Mari daukot izena, erantzun eutsan zoli.

Neskeak berak be, ez eban sekula ikusi mutil ederragorik eta here izena Mikel ebala jakin ebanean, ea nondik nora aurkitu eban bera, itaundu eutson Mari'k.

Mutilak bi bider pentsatu bank, azaldu eutson abade egiteko asmotan joan zala seminario'ra eta bidean joiala, txiruta-soiñu lastan bat entzun ebala, berarena atan'be, eta ikustera joan zanean soiñua nondik zetorren jakiteko, bera ikusi ebala pago zaar aren azpian santa bat ba'litzan.

Kasua auxe da: bikotea lenengo begiradan maitemindu zala, eta Mikel'ek. Mari'rekin gelditzea erabagi eban, seminario'ra joateko asmoa bertan beera itxirik.

Mari'ri egunak oso labur egiten jakozan Mikel'en on-

doan. An zebillen bikote maitemindua Aralar mendikate aundian, bertako izadia'ren eregintza miresgarriak ikusiz.

Andik denbora batera Mikel'ek obeto pentsatu eban eta seminariora joatea erabagi eban. Mari'ri, aurkitutako pago zaar aren azpian alkartuko zireala barrero, Abenduaren ogeitalauan esan eta berbea emon eutson.

Musu emon ondoren, begietatik negar-anpulu batzuk ixuriz agurtu zan bikote alaia.

Mari oso triste egoan Mikel joan zanetik eta egunak iñoizkorik eta luzeen egiten jakozan.

Egunak joan eta etorri negua gogortuz, eta eguna laburtuz joian, otz geiago egiten ebala.

Alan'be gure Mari pozik egoan eguberri-eguna geroago eta urbillago egoala ikusirik.

Eldu zan ainbeste denbora itxaroten egondako egun zoriotsua.

Abenduaren ogeitalaua. Dena egoan elur zuriz estalirik eta otz itzala egoan. Mari urreratu zan, lenago bera eta Mikel aurkitu ziran pago zaarraren ondora eta sakutxo bat pago-azpian jarriarik, bertan itxarotea erabagi eban.

Orduak joan eta etorri, egun argia xautuz zioan, otza geroago eta andiago egiten eban, baiña Mikel ez zan iñondik iñora agertzen.

Mari'k artega, zeozer gertatu jakolakoan pago azpian jarraitzen eban areik-eta gau zarratua eldu arte.

Urrengo goiza ere eldu zan, eta an egoan Mari, otzaz dardarka, erdi-makalik, goseturik eta itxaropena galdurik.

Andik egun batzutara artzain zaar batek aurkitu eban gure Mari, pagoaren azpian, ia edurraz estalduta eta ilda.

Artzaiari neska eder a orrelan ikusirik negarrak urtetan eutson here begi zaar areitatik, asko ikusitako begi zaar areitatik.

Altzoan artu eta bertan, pagoaren magalean illobiratu eban artzain zaarrak neskatxaren gorpua, egokiozan otoitzak egin ostean.

Gertaera triste an zabal ibili zan Euskalerrian zear.

Andik gitxira it zan Mari'ren aita here alabatxoari gertatutako jakin ebanean.

Ordutik ona, Aralar'en ez dago lengo beste pago, baiña nire aititak zein pago zan zeazki esan ez arren, urtean beñi joaten ziran inguruetako auzokideak pagoaren aurrera. Egurrezko gurutze bat ipiñi pago-enborrean, eta otoitz egiten eben.

Pago arek" pago bedekatu" eukan izena.

Iñork ez ekian Mikel'en barririk, baiña iñon bizirik eta jakiñaren gaiñean ba'egoan, ez neuke bera izatea nai.